

Balla Tibor¹ – Padányi József²

Műszaki kiválóságok: Vidos Géza

Engineer Geniuses: Géza Vidos

A műszaki katonák felkészültsége, elkötelezettsége és nyitottsága az új iránt, koroktól és rendszerektől függetlenül ismert és elismert. A harctéren és a békében mutatott teljesítményük a magyar hadtörténelem dicső fejezeteiben megtalálható, az érdeklődők számára elérhető. Ezzel együtt úgy ítéltük meg, hogy ezt a szellemiséget érdemes egy-egy kiváló műszaki katona életén keresztül is bemutatni, felvillantva a feladatokat, a kihívásokat és az arra adott szakmai és emberi válaszokat. Példát bőven találtunk, így a sorozatunk a Műszaki Katonai Közlöny lapjain hosszú időre kér teret. Nem célunk új hősokeket kreálni, igyekszünk objektív és szakmailag is izgalmas személyiségeket bemutatni.

Kulcsszavak: műszaki, parancsnok, kiválóság, hadtörténelem

Engineer soldiers' preparedness, commitment and openness towards innovation are well known and acknowledged irrespective of ages and regimes. For those interested in their achievement displayed on the battlefield and in peacetime, it is shown in the chapters of the Hungarian military history. We think that it is worth demonstrating this intellectuality through distinguished engineer soldiers, highlighting their tasks, challenges and their professional and humane answers. There are plenty of examples; therefore, this article is a member of a long series of commendatory writings on the pages of this journal. It is not our goal to create new heroes; we just try to objectively introduce exciting personalities.

Keywords: engineer, commander, excellence, military history

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, dékáni titkárságvezető, e-mail: balla.tibor@uni-nke.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2476-8981>

² Nemzeti Közszolgálati Egyetem, egyetemi tanár, e-mail: padanyi.jozsef@uni-nke.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6665-8444>

1. ábra. Vidos Géza arcképe

Forrás: JACOBI 1938, 552.

1888. december 27-én született a délvidéki Péterváradon, római katolikus családban. Apja koltai Vidos Elek (1832–1915) császári és királyi altábornagy (1885 és 1891 között Pétervárad erődparancsnoka), édesanyja Csergheő Malvin. Németül tökéletesen, angolul, franciául és olaszul jól, lengyelül pedig gyengén beszélt.³ Felesége Szentgyörgyi Czeke Eleonóra volt, két leánygyermekük született.⁴

Az elemi iskolát, majd 1899-től a bencés algimnáziumot Kőszegen, 1903-tól a premontrei főgimnáziumot Szombathelyen, 1907–1910 között a császári és királyi Műszaki Katonai Akadémiát Mödlingben, 1917-ben a császári és királyi vezérkari tanfolyamot Laibachban, 1927-ben a honvéd törzstiszti tanfolyamot Budapesten végezte.⁵

Tényleges tiszti szolgálatát 1910. augusztus 18-án kezdte hadnagyként a pozsonyi császári és királyi 1. (átszervezés után 5. hadrendi számot viselő) utászászlóaljban.⁶ 1914. augusztus elsején (az első világháború kitörésekor) főhadnaggyá lépett elő, valamint a császári és királyi 2. lovashadosztály vezérkari osztályára került mint műszaki előadó.⁷

Elemző-értékelő természete korán megmutatkozott, hiszen az elsők között jelezte azt, hogy a lovashadosztálynál elkerülhetetlen a műszaki kapacitások növelése, legyen az eszköz, harceljárás és kiképzés. Ahogy írja: „[b]izonyára az sem lesz érdektelen, ha arról esik szó, hogy az a lelkes fiatal tiszt, aki addig csak a gyakorlótéren képezte ki az utászait, hogyan látta egy számára meglehetősen idegen fegyvernem harctéri működését, mint élte át kezdetben annak még a régi hagyományok szellemében történt alkalmazását és harcait és mint látta annak

³ Hadtörténelmi Levéltár Budapest, Tanulmánygyűjtemény 3020.

⁴ Nyugat-dunántúli kötődését az is okozta, hogy 1925-ben Kőszegen kötött házasságot. www.koszeg-konyvtar.hu/sites/default/files/digit_doks/1925-03-01.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 01. 01.) 1–2.

⁵ Hadtörténelmi Levéltár Budapest, tiszti anyakönyvi lapok 2756/1890.

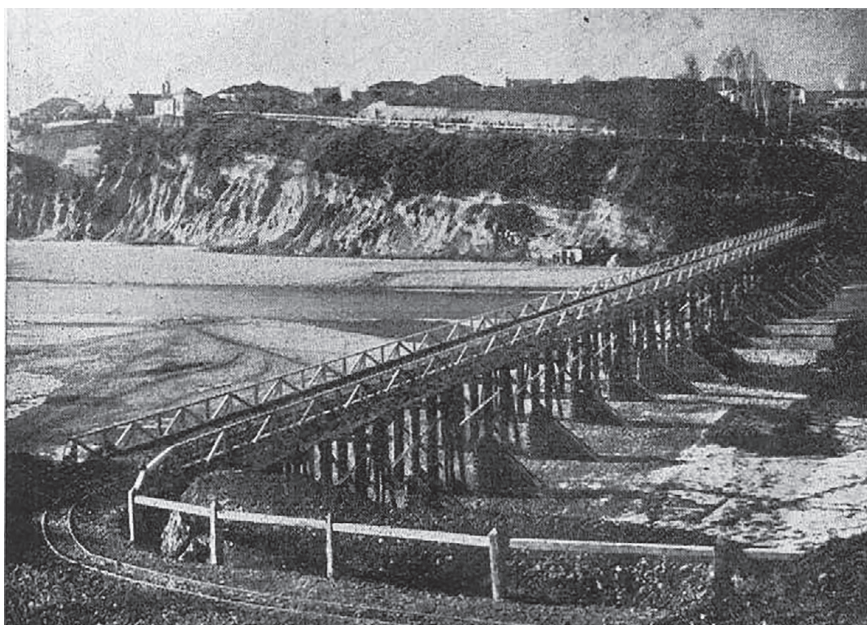
⁶ Parancsnoka ebben az időben Eminger Nándor százados, a méltán híres sportember, a Pozsonyi Hajós Egylet tagja. Feljegyezték róla, hogy 1911-ben igazi „evezős bravúrt” hajtott végre egyik társával: 24 órán belül eveztek fel a Villám névre keresztelt párevezősben Pozsonyból Bécsbe, majd vissza. KACSINECZ 2019.

⁷ Érdekes egybeesés, hogy édesapja 1866-ban az ugyanezt a számot viselő lovashadosztály soraiban harcolt a poroszok ellen.

átalakulását a világháború tapasztalatai alapján, amiből ő maga is tevékenyen kivette a részét, mert hiszen ez az átalakulás erősen műszaki irányú volt!⁸

Mint a lovashadosztály „műszaki főnöke” számos szakfeladat részese volt. Ezek közül is kiemelkedtek a harctéri hidak robbantása vagy robbantáshoz való előkészítése, illetve a mocsaras terepen az erődítési munkák. Itt szembesül azzal a folyamattal, hogy a lovasság hogyan kényyszerül egyre gyakrabban gyalogsági feladatokat elvégezni, hogy ássa be egyre inkább magát, így csökkentve veszteségeit. Itt született meg benne az a felismerés is, hogy a lovasszázadokat mielőbb el kell látni sáncterszámokkal.

1915. szeptember 6-án Sziemikowcze település mellett megsebesült az orosz fronton. 1917. február 12-től a laibachi vezérkari tanfolyam hallgatója volt. 1917 márciusa és augusztusa között pótzászlóalj-kiképző tisztként, 1917. szeptember 1-jétől pedig századosként a császári és királyi 33. árkászászlóalj alárendeltségében harcoló pettaui 3/3. (az átszervezés után 2/13.) árkászszázad parancsnokaként szolgált az olasz fronton. Számos hídépítésben vett részt az Isonzó, a Tagliamento és a Piave folyón. A nevéhez köthető a Piave híd építése Ponte nelle Alpi település mellett, ahol a pettaui 3/3. árkászszázad mellett, a 2/85. árkászszázadot is alárendelték, és a gázászlóalj katonái is rendelkezésére álltak. A hídépítés 1917. november 25-től 1918. február 7-ig tartott.

2. ábra. Híd a Piave folyón, Ponte nelle Alpi mellett

Forrás: JACOBI 1938, 323.

⁸ JACOBI 1938.

1918 júliusától a császári és királyi 50. gyaloghadosztály árkászcsoportjának parancsnoka volt az olasz hadszíntéren, a háború végéig. Ebben a minőségében a hadosztály Spinnuccia és Madal települések közötti védőszakaszának kiépítési munkálatait vezette.

1920. július 22-től a szombathelyi magyar királyi honvéd utászszázalójban szolgált. 1921–23 között a Honvédelmi Minisztérium állományába tartozott, egyidejűleg a budapesti József Műegyetem (Műszaki Egyetem) hallgatója volt. 1923-tól a magyar királyi 1. vegyesdandár-parancsnokságra beosztott tisztként szolgált Budapesten, 1926. október 1-jétől a budapesti Ludovika Akadémia szolgálati szabályzat, erődítés és várharc tanára.

1928. május 1-jén őrnaggyá lépett elő. 1929. október 1-jétől a Rendőr Újonc Iskola (RUISK) II. tanosztályának parancsnoka Budapesten. 1930. április 1-jétől a győri magyar királyi „Török Ignác” 2. utászszázalójban szolgált, 1933. október 4-től a 2. utászszázalój parancsnok-helyettese Győrben, 1934. november 1-jén ugyanott alezredessé léptették elő. 1935. október 1-jétől a Ludovika Akadémia II. Főcsoportja műszaki tanulmányi csoportjának vezetője és műszaki századparancsnoka, a szolgálati szabályzat és az erődítéstan tanára Budapesten, e beosztásában lett ezredes 1938. november 1-jén.

Nem volt kérdéses, hogy elméleti felkészültsége és a háborúban szerzett gyakorlati tapasztalatai alapján a katedrán a helye. Az ebben az időszakban készült publikációiban elsősorban az erődítés kérdéseivel foglalkozott. Egyrészt rögzítette háborús tapasztalatait, másrészt folyamatosan figyelte és feldolgozta a hazai és nemzetközi szakirodalmat. Kiemelkedő nyelvismerete révén közvetlenül tanulmányozhatta a német, angol, francia és olasz írásokat, amelyeket elemzett és értékelt. Egy 1931-ben megjelent írásában az említett nyelveken írt publikációk mellett, az országok erődítési utasításait is áttekinti, rámutatva arra a tényre, hogy a háború egyik nagy tapasztalata az erődítés felértékelődése. Igaz ez mind a tábori, mind az állami erődítés szerepére.⁹

Egyik művében találtuk a következő gondolatot: „A legtöbb állam gyorsan mozgó alakulatainak fejlesztésére nagy súlyt helyez, hogy ezekkel ellenfeleit lerohanhassa; a nagy állam erre egy kis országgal szemben különösen hajlamos lesz!”¹⁰ Akaratlanul is eszünkbe jut a villámháború, amit a németek évekkel később alkalmaztak, sok esetben nem is sikertelenül.

1935-től egyre intenzívebben foglalkozik hadtörténeti kérdésekkel. Feldolgozza a műszaki szolgálat fejlődésének történetét, Török Ignác aradi vértanú és Bolyai János munkásságát, és a szabadságharc egyes alakulatainak történetét. Az aradi vértanúról szóló tanulmányára a mai napig alapműként tekintünk. Ahogy a könyv egyik méltatója írja: „Oly szép emlék egy nagy katona-bajtársról ez a könyv, hogy szebbet adni már nem is lehetne”.¹¹

1939. október 1-jétől a Központi Átvételi Bizottságnál szolgált Budapesten, 1940. február 1-jétől pedig a magyar királyi II. honvéd hadtest műszaki parancsnoka volt Székesfehérváron. 1942. március 30-án vezérőrnaggyá léptették elő.¹²

⁹ VIDOS 1931.

¹⁰ VIDOS 1934.

¹¹ https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_DunantuliVasiSzemle_1943/?query=vidos%20g%C3%A9za&pg=161&-layout=s (A letöltés dátuma: 2020. 01. 20.)

¹² Hadtörténelmi Levéltár Budapest, tisztii anyakönyvi lapok 2756/1890.; SZAKÁLY 2003, 367.

Vidost hátsországi beosztásából csak két alkalommal szólította el a szolgálati kötelezettsége: először 1940 szeptember–októberében, amikor részese volt a magyar királyi Honvédség csapatainak észak-erdélyi bevonulásában, majd 1944 márciusa és júniusa között Kárpátalján és Galíciában vett részt a szovjet előrenyomulás megállítására épített védelmi állások – a Hunyadi-állás és az Árpád-vonal – építési munkálatainak irányításában.¹³

1944. szeptember 2-től a magyar királyi I. honvéd hadtest műszaki parancsnoka lett Budapesten. 1944. október 1-jén hivatalosan is felmentették a II. hadtest műszaki parancsnoki beosztásából és három hónapra szabadságolták, 1945. február 1-jén pedig nyugállományba helyezték. 1946-ban megfosztották rendfokozatától. 1956. november 4-én Ausztriába emigrált, 1965. május 12-én hunyt el Graz városában.¹⁴

Vidos Géza vitézségét, bátorságát és szakmai felkészültségét felettesei megbecsülték és kitüntetések adományozásával is elismerték, amelyek közül a következőket kapta meg: 1915. február 24. Bronz Katonai Érdemérem kardokkal, 1915. december 12. Ezüst Katonai Érdemérem, 1916. augusztus 17. Ezüst Katonai Érdemérem kardokkal, 1917. május 27. Katonai Érdemkereszt III. osztálya hadidíszítménnyel, 1917. Károly Csapatkereszt, 1918. Sebesültek Érme egy sávval, 1918. július 8. Katonai Érdemkereszt III. osztálya hadidíszítménnyel és kardokkal, 1930. Tiszti Szolgálati Jel III. osztálya, 1930. Kormányzói elismerés látható jelét képező Magyar Koronás Bronzérem, 1931. Magyar Háborús Emlékérem kardokkal, sisakkal, 1932. Osztrák Háborús Emlékérem, 1937. Magyar Érdemrend lovagkeresztje, 1938. Olasz Korona Rend tisztikeresztje, 1940. augusztus 18. Tiszti Szolgálati Jel II. osztálya, 1940. október 22. Magyar Érdemrend tisztikeresztje, 1941. Erdélyi Emlékérem, 1942. július 29. Nemzetvédelmi Kereszt, 1944. november 11. Magyar Érdemrend tisztikeresztje hadidíszítménnyel és kardokkal.¹⁵

Hadtörténetírói, szakírói munkássága is figyelemreméltó. Több önálló kötet és számos tanulmány publikálása fűződik a nevéhez, amelyek a megjelenés sorrendjében az alábbiak:

- Új irányzatok az állandó erődítés terén. *Magyar Katonai Közlöny*, 1928/2. sz. 163–177.
- Az államerődítés szerepe a világháborúban. *Magyar Katonai Szemle*, 1930/2. sz. 112–126.
- Az állásharc és annak műszaki berendezései korszerű megvilágításban. *Magyar Katonai Szemle*, 1931/3. sz. 96–116.
- Sokaltól Turynkáig. *Magyar Katonai Szemle*, 1932/9. sz. 48–67.
- Rögtönzött államerődítés. *Magyar Katonai Szemle*, 1934/1. sz. 17–36.
- A szabadságharc Radetzky-huszárai. *Magyar Katonai Szemle*, 1935/11. sz. 208–219.
- A magyar tábori műszaki szolgálat hadtörténelmi fejlődése a világháború kitöréséig; Leghűségesebb támogatóink, a csapatműszaki alakulatok; Műszaki tapasztalataim a 2. lovashadosztálynál a világháborúban. In Jacobi Ágost szerk. (1938): *Magyar műszaki parancsnokságok, csapatok és alakulatok a világháborúban*. Budapest, Közlekedési Nyomda K.F.T. 17–33., 359–361., 370–376.
- A honvédség műszaki szolgálata 1848–49-ben (1939). Budapest, Madách Nyomda.

¹³ Hadtörténelmi Levéltár Budapest, Tanulmánygyűjtemény 3020. sz.

¹⁴ SZAKÁLY 2003.

¹⁵ Hadtörténelmi Levéltár Budapest, tiszti anyakönyvi lapok 2756/1890.

- A honvédsereg műszaki szolgálata 1848–49-ben. *Magyar Katonai Szemle*, 1939/10. sz. 212–229.
- Bolyai János életrajza. *Magyar Katonai Szemle*, 1940/6. sz. 804–811.
- A magyarság szerepe az Osztrák-Magyar Monarchia katonai műszaki szervezetének keretében. (1941). Pécs, Pécsi Egyetemi Nyomda.
- A magyarság szerepe az Osztrák-Magyar Monarchia katonai műszaki szervezetének keretében. *Hadtörténelmi Közlemények*, 1941. évf. 135–172.
- Nemescsói Török Ignác tábornok (1941). Székesfehérvár, a szerző kiadása.
- Pillanatfelvételek a volt Monarchia katonai műszaki szervezetének életéből. *Magyar Katonai Szemle*, 1942/2. sz. 401–410.
- Kőszeg városának lovas helyőrségei 1681-től 1912-ig (1942). Szombathely, Martineum Könyvnyomda.
- Székesfehérvár nemzetőrei az 1848–49. évi szabadságharcban. *Magyar Katonai Szemle*, 1943/4. sz. 165–174.
- A szabadságharc Erneszt-gyalogosai. *Magyar Katonai Szemle*, 1944/4. sz. 114–125.

Ezekén túl is jelentek meg írásai, többek között: „Berzsenyi nem akar hadtestparancsnok lenni” *Vasi Szemle*, 1937; „Vas vármegye neves katonafiai.” *Vasi Szemle*, 1944.

Vidos Géza vezérőrnagy szakmai pályafutása figyelemreméltó. A két nagy háborúban műszaki tisztként olyan feladatokat végzett és vezényelt, amelyek a műszaki támogatás soha el nem múló fontosságát bizonyítják. Kiemelkedik ezek sorából az erődítés területén végzett elméleti és gyakorlati munkássága, azok az előrelátó gondolatok és szervezési intézkedések, amelyek sokszor megelőzték a kort, amelyben élt és alkotott.

Felhasznált irodalom

Hadtörténelmi Levéltár Budapest, Tanulmánygyűjtemény 3020. sz.

Hadtörténelmi Levéltár Budapest, tiszti anyakönyvi lapok 2756/1890.

JACOBI Ágost szerk. (1938): *Magyar műszaki parancsnokságok, csapatok és alakulatok a világháborúban*. Budapest, Közlekedési Nyomda K. F. T. Kiadása.

KACSINECZ Krisztián (2019): Volt egyszer egy Pozsonyi Hajós Egylet (1862–1940). Elérhető: <https://pozsonyikifli.sk/volt-egyszer-egy-pozsonyi-hajos-egylet-1862-1940/> (A letöltés dátuma: 2020. 01. 01.)

Kőszeg és Vidéke, 45. évf. 9. sz., 1925. március 1. Elérhető: www.koszeg-konyvtar.hu/sites/default/files/digit_doks/1925-03-01.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 01. 01.)

*Palkó István méltatása a Vasi Szemle*ben (1943). 10. évf. 3–4. sz. 156. Elérhető: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_DunantuliVasiSzemle_1943/?query=vidos%20g%C3%A9za&pg=161&layout=s (A letöltés dátuma: 2020. 01. 20.)

SZAKÁLY Sándor (2003): *A magyar katonai felső vezetés 1938–1945*. Budapest, Ister Kiadó Kft.

VIDOS Géza (1931): Az állásharc és annak műszaki berendezései korszerű megvilágításban. *Magyar Katonai Szemle*, 1. sz. 96–116.

VIDOS Géza (1934): Rögtönzött államerődítés. *Magyar Katonai Szemle*, 1. sz. 17–36.